ՊԱՅՄԱՆՔ
ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ
Տարեկան . . 12 Ֆր.
Վեցամսեայ . 6 „
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Երկու թիւ մէկ ծրարով
Տարեկան · · 14 Ֆր.
Վեցամսեայ · 7 „
ԱՄԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2.60 Տոլար
Վեցամսեայ 1.50 „
ԿԱՆԽԻԿ

Ծանուցման տողը
20 սանթիմ

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ԼՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ՀԱՍՑԷ
Rédaction du journal „Iravounk"
VARNA (Bulgarie)
Редакция на вѣстникъ „Иравункъ" ВАРНА

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԹԻԱՊԱՐՏԻ

Բ. ՀԱՏՈՐԸ

Արտասահմանի ընթերցասէրներու կողմէ այնչափ անհամբերութեամբ սպասուած այս Բ. հատորն կը պարունակէ երկասիրութեան Բ. եւ Գ. մասերը ու կը վերջանայ.

Ա. հատորը (Ա. մաս) կը բաղկանայ 162 երեսներէ գին 1 Ֆր.
Բ. « (Բ. և Գ. մաս) « 432 « « 2 «

10 օրինակի դրամ դրկողը 11 օրինակ կը ստանայ.

Դիմել ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ խմբագրութեան եւ մեր ծանուցած գործակալներուն.

«ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՈՍԸ»

«Զարաչար հալածեցէք Ձեր սահմաններէն դուրս անհաւատները եւ այնպէս վարուեցէք անոնց հետ ինչպէս կատղած շուներու հետ։» Ասիկայ Իսլամութեան հիմնադրին աստուածաբանեայ պատուիրանքներէն մին է որուն իւրաքանչիւր Միւսլիման պարտաւոր է հետեւիլ խղճամտօրէն։

Իսլամական մոլեռանդ վարդապետութեան այս անգութ պատգամը՝ որ պատմութեանց մէջ արիւնոտ թուականներ, աւերումի եւ սարսափի յիշատակներ միայն թողած է, այսօր բաղդատաբար ուժաթափ եղած է քաղաքակրթութեան հալցին առջեւ, այնպէս որ դէպի ոչ-Միւսլիմանները ատելութեամբ լեցուած Թիւրք մոլլա մը իսկ այժմ ինքզինքը բոլորովին ազատ չ՚զգար հրապարակաւ քարոզելու թէ «ամէն անոնք որ մեր կրօնքին, մեր մարգարէին չեն հետեւիր պէտք է տուժեն իրենց կեանքովը։»

Սակայն աւա՜ղ մեր Ազգին դժբախտութեամբը որ այսօր մոլեռանդ Թիւրք մոլլայէ չը լսածնիս, յայտնի համարձակ կը լսենք սրճարաններու մէջ հայ-չըթուրքներէ, չըթուրքնե՛ր որոնք միշտ սրտին կը հակառեն եւ մտքին դէմ կը մաքառին։ Պարզն ըսելով, հոգեկան հիւանդութեան տագնապէն մրկած, խանձած են։

Մեզի միայն արտասուել կը մնայ անոնց այս արգահատելի վիճակին վրայ, զի գուցէ անոնք ալ իրենց օգտակարութիւնը ունենային հասարակական գործունէութեան մէջ, եթէ երբեք զերծ լինէին եւ կամ թէ շուտով բուժուելու յոյս մը տային իրենց շուրջը գտնուողներուն։

«Կուսակցամոլութի՛ւն», ահա հոգեկան այն մեծ ախտը յորմէ վարակուած են անոնք շատ դէշ կերպով, եւ բնաւ չեն խղճահարիր պլշկեցունելու մեր իսկապէս ազնիւ բայց միամիտ եւ անգիտակից հայ-ամբոխը։

Իր անունը ստորագրել չը գիտցող «ախպարիկ»ը որ կեանքին մէջ մտքէն իսկ չէր անցուցած ծանր խօսք մը ըսել իր հայրենակցին, իր եղբօր, իր ընկերոջ, առանց ո եւ իցէ վնաս մը կրած ըլլալու անկէ, կը նայիս յանկարծ դէմքը կը թթուեցունէ իր կարդացածին նկատմամբ զոր չէր հասկցած, եւ խուլ ատելութիւն մը կը մտուցանէ իր մէջ դիմացինին համար զոր մօտէն թէ հեռուէն բնաւ չէր ճանչցած, եւ կ՚սկսի քթին տակէն հայհոյանքներ մռմռալ. բայց որո՞ւ դէմ, եւ ի՞նչու համար, ինքն ալ չը գիտեր, միայն թէ իրեն ըսուած է թէ «այնինչը մենէ չէ». այդչափը բաւական է, ա՛լ ուրիշ աւելորդ բացատրութեան, լոյսի կարիք չկայ. ուրեմն «այնինչը» անպայման կերպիւ նախատելու, ծեծելու նոյնիսկ եթէ հարկը պահանջէ սպաննելու արժանի անձ մ՚է, դաւաճան մ՚է դա, մատնիչ մ՚է. պրծա՛ւ։

Եւ ինչո՞ւ չէ քանի որ խեղճ մարդուն ականջէն վար սահեցուցած են հալած իւղի պէս սա խօսքերը եւ վրայէն կափարիչը գմռած, «մեր կուսակցութիւնը միակ ուղղափառ եւ առաքելական մայր կուսակցութիւնն է որուն հոգածութեան ատա՛կն պիտի ըլլայ ո՛չ թէ միայն Հայն ու Հայաստանը այլ եւ տիեզերքը իր ամբողջութեամբը։ Համօրէն մարդկութեան փրկութեան համար մենք պէտք է կռուինք, ջարդ ու փշուր ընենք ամէն բան, ամէն ինչ որ մեզի յարմար չի գար, ամէն ոք, որ մեզի չուզեր համակերպիլ, մեզի դէմ կը խօսի, հակառակ կը գրէ, կարճ խօսքով, ով որ մենէ չէ, պէտք է զայն զգետնել ամենավայրագ կերպիւ, ինչ միջոցաւ որ կարելի ըլլայ, վասնզի մեր հասարակական շահերը այդպէս կը պահանջեն։»

Այսպէս ուրեմն երեկուան խաղաղ եւ միամիտ բնակիչը այսօր հասարակական գործիչի տիտղոսը ճակտին դրած տիեզերքը, համօրէն մարդկութիւնը փրկելու խելօքիկ հաւատքով մը խանդավառ՝ աւիւթին կ՚սպասէ որ խիղճի մտօք կատարէ ժամ յառաջ իր ստանձնած Աստուածահաճոյ պաշտօնը իմեծ ցնծութիւն իր ճիւաղ Թիւրք-ընկերներուն։

Տեսէք թէ կուսակցամոլութիւնը ինչպէ՛ս կը լափէ եւ կոչնչացունէ մարդուս է՛ն ազնիւ զգացումները եւ այլայլելով մտքի դատողութեան կշիռը, կստիպէ լքել տալ անոր այն թուքը զոր տարի մը առաջ նողկանքով փակցուցած էր հրէշի մը ճակտին, եւ ժամանցի զուարթ վայրկեաններու մէջ կզգայ ինքզինքը այն ամէն անգամին երբ ականջին հասնի սպաննման սեւ լուրը Մխոյի մը եւ Զիթճեանի մը։ Եթէ հարցունող մը ըլլայ այդ տխուր հիւանդին թէ կը ճանչնայի՞ր Մխօն եւ Զիթճեանը, ապահովապէս ո՛չ պիտի պատասխանէ. բայց որովհետեւ կուսակցութեան գերագոյն շահը իրեն այդպէս կը հրամայէ, ինք պէտք է համակերպի։

Եւ ի՞նչպէս չը կատղիլ ու չի պոռալ ատոնց երեսին, «սրիկանե՛ր, դո՞ւք էիք որ տիեզերքը եւ համօրէն մարդկութիւնը պիտի փրկէիք ձեր այս եղբայրասպան դրութեամբը, փոխանակ արծարծելու մեր միամիտ եւ անգիտակից տարրին մէջ սիրոյ զգացումը դէպի անձը, ընկերը, հայրենիքը եւ ազգը. դո՛ւք Ձեր ախտածին միքրօպներով կը ջանաք խամրեցունել խեղճ բանուորներուն սրտին ինքնաբոյս բարի բայց անմշակ զգացմանց ծիլերն իսկ, մեքենայի մը պէս լարելով անոնց անխտիր ատելութիւնը դէպի այս կամ այն անձնաւորութիւն։

«Ամօ՛թ է, ամօթ, զի ինչ որ չը կըրցին գործել Սուլթանին միլիոնները, (դուք իբր թէ անոր ձրի վարձկանները ըլլայիք), զայն գործեցիք ու պիտի գործէք դեռ յառաջացունելով ազգին մէջ իրարասպանման մի այնպիսի կործանարար հոսանք որուն նմանը գուցէ չէր պատահած Բաբելոնի աշտարակին շինութեան միջոցին իսկ։ Եթէ չէք կարող հանրային բարոյական մակարդակը բարձրացունելու գործին մէջ ամենաթեթեւ դեր մը ստանձնել, գէթ խիղճ ունեցէք դէպի ձեր պատկանած համայնքն եւ խնայեցէք անոր ոտքերուն տակ ստեղծելու մի քաոսային ընդհանուր վիճակ ճիշդ այն պահուն ուր առաւել քան երբեք պէտք ունինք զիրար հասկնալու, որպէսզի ձեռք ձեռքի տուած մեր գոյութեան սպառնացող ահաւոր վտանգը կարողանանք դիմագրաւել։

• •
•

Երբ մէկ կողմէն ինքզինքը յեղափոխական կուսակցութիւն անուանող «փոլձանք» խմբակի մը կողմէն կ՚սպաննուին երկու անձնուէր զինուորներ, միւս կողմէն մխիթարական անակնկալ երեւոյթ մը կը փութայ պարզել մեր ազգին առջեւ ուրիշ յեղափոխական կուսակցութիւն մը, «Դաշնակցութիւնը», որ իր պաշտօնական օրկանին «Դրօշակ»ի վերջին թուոյն մէջ սրտդար զայրոյթով մը լցուած ոճրագործ «խմբակին» ճակտին կը խարանէր «քրդական-Թայֆայականութեան» դրօշմը։ Դրեթէ առաջին անգամն ըլլալով խստիւ կը քննադատէ կուսակցական համոզումներու տարբերութեան համար զիրար ըզկտելու այն կործանարար «սիստէմ»ը որուն զոհ գացած էին առանց Խաչատուր Կէ-ըեկցեաննե՛ր . . . ։ Բայց այսօր հետեւելով մեր ժողովրդական «անցուկը մոռցուկ է» առածին, ստիպուած ենք շնորհաւորել սրտի անխառն բերկրութեամբ «Դրօշակ»ի պատ. խմբագրութիւնը իր ցոյց տուած այս վերջին ուղղամտութեան օրինակին համար, որուն եթէ որչափ որ ալ պահուած ըլլան կուսակցութեան կողմնակի շահերը չօշափող ներքին հաշիւներ, դարձեալ կրնանք հետեւցունել թէ «Դաշնակցութիւնը» իսկապէս ըմբռնած ըլլալու է աղէտաբեր հետեւանքը իրեն տարակարծիք եղողներու անձին դէմ դաւադրութիւններ սարքելու, սպաննութեանց փորձեր կատարել տալու ամենավատ «սիստէմ»ին, որուն դէմ էր որ միշտ հարկադրուած էինք մաքառիլ։

Իցի՛ւ թէ սպագային «դաշնակցութիւնը» հակասութեանց մէջ գնող նմանօրինակ տխուր եղելութիւններուն առջեւ չի գտնուէինք ու չը մղուէինք անոր սա հարցումը ընելու. «վարդապետ՝ ի՞նչ կը քարոզէիր եւ ի՞նչ գործեցիր»։

ՂԱՐԻՊ-ՂՈՒՐՊԷԹ

Ռուսճուք, 25 յունիս

ՔԱՀԱՆԱՅ ԿՈՒԶՈՒԻ

Պապատաղի (Ռումանիա) եկեղեցւոյն քահանան հիւանդացած ու վերջնականապէս հրաժարած ըլլալով՝ տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդը քահանայի մը պէտքը կը ծանուցանէ, պայմանաւ որ այդ քահանան ընտանիքի տէր ըլլայ։

Ամսականի և ուրիշ պայմաններու մասին մանրամասն տեղեկութիւն ստանալու համար փափաքողը պէտք է դիմէ Պապատաղի Թաղ. Խորհուրդին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Ամէն ոք ուշադիր է իմանալու թէ պատերազմ պիտի ծագի. Այս հարցումը ամենի բերանն է, բայց ստացուած պատասխանները միշտ անորոշ են. Ոմանք պատերազմ չպիտի ծագի կը պատասխանեն, այն վստահութեամբ որ մեծ պետութիւնները, ի մասնաւորի Աւստրիա եւ Ռուսիա, խաղաղութիւնը խանգարել չեն ուզեր եւ այս նպատակաւ Սոֆիա եւ Պոլիս պատգամներ կ'որոտան իրենց ներկայացուցիչներու միջոցաւ ու կը սպառնան իսկ. Ուրիշներ պատերազմը անխուսափելի կը համարին, նկատի առնելով երկու կողմերու մտքերու գրգռումը եւ զինուորական պատրաստութիւնները.

Հիմակ խնդիր է գիտնալ թէ այս երկու հակասական կարծիքներուն ո՞րը ճիշդ է, կամ ո՞րը ճիշդ պիտի ըլլայ. Պուլկար եւ Թուրք կառավարութեանց միջեւ քաղաքական ներկայ ձգտուած վիճակին բուն պատճառը, այսինքն մակեդոնական խնդիրը եւ այդ դժբախտ երկրի ներկայ անտանելի կացութիւնը եթէ նկատի առնենք, պատերազմի վտանգը անխուսափելիօրէն աչքերնուս առջեւ կը ցցուի. որովհետեւ Սուլթանի կառավարութիւնը երբեք տրամադիր չէ Մակեդոնիոյ քրիստոնեաները գոհացնելու աստիճան բարենորոգում գործադրելու. ասոր համար իրեն թէ կամք կը պակսի եւ թէ կարողութիւն. Հետեւաբար, ցորչափ Մակեդոնիան Բ. Դրան ուղղակի իրաւասութեան տակ կը մնայ, քրիստոնեայ ժողովուրդին դժգոհութիւնը կը յարատեւէ, եւ ասոր հետեւանքը եղող ապստամբական շարժումներն ալ չեն դադրիր եւ օր քան զօր վրէժխնդրական պատճառները բազմապատկուելով յարաճուն հանգամանք մը կառնեն. Ներկայ տարուոյ դէպքերը այս ճշմարտութեան գրական ապացոյցներն են.

Եւ ցորչափ քրիստոնէից դժգոհութիւնը կայ ու կը մնայ իր դառն հետեւանքներով, Թուրք կառավարութիւնն ալ պարտաւորուած է միշտ մեծկակ բանակ մը զէնքի տակ պահել Մակեդոնիոյ մէջ եւ Պուլկարիոյ սահմանագլուխը, ուպէս զի խումբեր չանցնին եւ արշաւանքներ տեղի չունենան. Իրաց այս վիճակը՝ որ կայ այժմ, կը նշանակէ «խաղաղութեան մէջ յարատեւ պատերազմ», աւելի մաշեցնող քան իսկական պատերազմը, որ վերջապէս քանի մը շաբաթէ կամ քանի մը ամիսէ վերջ կը դադրի ու երկիրը եւ ժողովուրդը կը ստանան, հանդարտ վիճակ մը.

Թուրք շրջանակներու մէջ այդ մաշեցնող վիճակը նկատի առնուած եւ միայն փրկարար միջոց տեսնուած է մակեդոնական շարժումը միանգամ ընդ միշտ զսպելու համար պատերազմով մը Պուլկարները ծեծել. Այս նպատակին հասնելու համար հետեւաբար Թուրքը պիտի ջանայ պատերազմի պատճառներ ստեղծել. Արդէն զինք այդ ջանքին մէջ կը գտնենք այս օրեր, երբ նկատենք սահմանին վրայ անոր կուտակած զինուորական զօրութիւնը, որ կրնայ վայրկեան առ վայրկեան անակնկալներ պատճառել.

Իսկ ասդին, հալածուած Մակեդոնացիներուն Պուլկարիոյ մէջ բռնած կարեւոր դիրքը եւ յեղափոխական վարիչներու արկածախնդիր ոգին ազատ չեն ձգեր Պուլկար կառավարութիւնը որ պաղարիւնութեամբ վերաբերուի դէպի մակեդոնական խնդիրը. Ինքն ա՛լ ուզէ չուզէ հարկադրուած է դէմ առ դէմ գտնուիլ Թուրքին. Եւ Պուլկարներու մէջ համոզումը գրեթէ ընդհանուր է թէ՝ մինչեւ որ Մակեդոնիոյ խնդիրը չը լուծուի ի Պուլկարիան չի պիտի կրնայ խաղաղութեան մէջ ապրիլ. Հետեւաբար վերջ մը տալու է կլլուելի մաշեցնող այս վիճակին.

Երկու կողմի մտքերուն մէջ տիրող այս համոզումը անհրաժեշտաբար պատերազմի կը մղէ զիրենք եւ կը կարծենք թէ այդ պատերազմը շատ չուշանար, եթէ մեծ պետութիւնք չը փութան հարկ եղած բարենորոգումները իրենց ձեռքով գործադրել.

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Հանրապետութեան նախագահ Մ. Լուպէի Անգլիոյ մէջ եղած ջերմագին ընդունելութիւնը ինչ ինչ տեսակէտներով կը գերազանցէ Գերմանիոյ կայսեր համար եղածը.

Մ. Լուպէ թագազարդ գլուխ մը չըլլալով հանդերձ Վիլհէլմ կայսեր շըռայլուածին չափ մեծարանք վայելեց Անգլիոյ արքունիքէն. իսկ ժողովուրդը եւ մամուլը առանց բացառութեան այն աստիճան ջերմ համակրանք յայտնեցին Հանրապետութեան նախագահին որ չէ կարելի բաղդատել Վիլհէլմի այցելութեան առթիւ ցոյց տրուած համակրութեան հետ. Գերման կայսեր Անգլիայէ վերադառնալուն հետեւեալ օրը սկսաւ ժողովուրդի զգացմանց հակագերման արտայայտութիւնք. Մինչդեռ Մ. Լուպէի այցելութիւնը երկու դրացի պետութեանց միջեւ բարեկամութիւնը ալ աւելի սերտացնելու եւ անքակտելի կապերով ամրացնելու նորանոր երաշխիքներ մէջ տեղ բերաւ.

Օրինակ, լորտ-քաղաքապետը ի պատիւ Լուպէի արտասանած ճառին մէջ ըսելէ վերջ թէ ընդհանուր մարդկութեան շահը միայն խաղաղութեան մէջ կը կայանայ, աւելցուց «երկու մեծ երկիրներու պետական անձնաւորութիւնները պիտի գտնեն գործնական միջոցներ որպէսզի միանգամ ընդ միշտ առջեւը առնուի պատերազմի մը հաւասարակական շահեր ունեցող երկու ազգերու միջեւ.» Մ. Լուպէ ալ իր պատասխանին մէջ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ ծագած եւ ծագելիք բոլոր խնդրոց համար իրաւարար ատեանի մը կազմութեան պէտքը ակնարկեց եւ ատով ամբողջ մարդկութեան համար առաջ գալիք բարիքը մատնանշեց. Այս առթիւ բազմաթիւ երեսփոխաններ ալ իրաւարար ատեանի խնդրով Լոնտրա դացած են. Սիրելին է մեզ յուսալ թէ դէպքերը չը պիտի ուշանան ապացուցանելու համար թէ ատոնք պարապ խօսքեր չեն եւ անգլօ-ֆրանսական այս տօները իրական արդիւնքներ պիտի տան, որոնցմէ մեզ նման անիրաւուած ժողովուրդներ պիտի կրնան օգտուիլ.

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Յունաստանի նորընտիր նախարարութիւնը՝ որուն նախագահն էր Մ. Թէոտոքիս, միայն քանի մը օրուան կեանք ունենալէ վերջ յանկարծ հրաժարեցաւ. Ինչպէս երեւցաւ Մ. Թէոտոքիս շուքէն վախցող մէկն է եղեր, իր գծած ուղղութիւնը ժողովուրդին եւ երկրին օգտակար ըլլալուն իսկապէս համոզուած ըլլալով հանդերձ Տէլիեանիսէ առաջնորդուած ամբոխին աղմուկներէն անհարկ անմիջապէս ամբողջ դահլիճին հրաժարականը յանձնեց Թագաւորին ու մէկ քով քաշուեցաւ.

Այս անգամ յայն ամբոխին աղմուկին պատճառն էր չոր խաղողի մենավաճառի խնդիրը. Տէլեանիս կառաջարկէր Անգլիոյ տալ այդ մենավաճառը. միւս պետութիւնները բողոքեցին այդ կարգադրութեան դէմ. ժողովուրդը Տէլիեանիսի կուսակիցներէն գրգռուած «կա՛մ մօնօբօլ կամ մահ» սկըսաւ պոռալ. Ահա այս աղմուկին վրայ Մ. Թէոդոքիս հրաժարեցաւ՝ եւ առջի օր Երեսփ. ժողովին մէջ յայտարարեց թէ նախարարութիւնը տուաւ հրաժարականը զոր Թագաւորն ընդունեց, եւ պատճառը բացատրեց այս կերպով «կառավարութիւնը ինքզինքը գտաւ ամբողջ ժողովուրդին մէկ ահագին ապստամբութեան առջեւ. որ կեղծերէ խաբուած անկարելին կը պահանջէր. Կառավարութեան կամքը յարգել տալու համար հարկ պիտի ըլլային ձեռք առնել միջոցներ որոնց հետեւանքը ծանր կրնար ըլլալ. Ուստի կառավարութիւնը նախամեծար համարեց հրաժարիլ».

Եւ Թէոտոքիս իր այս հրաժարման համար շատ մեղադրելի չէ քանի որ երեսփ. ժողովին մէջ զինք պաշտպանող մեծամասնութիւն չկար.

Այժմ յաղթանակը կրկին Տէլիեանիսի կողմը մնացած է եւ քանի որ նոր դահլիճին կազմութիւնը Մ. Ռալլիի յանձնուեցաւ Տէլիեանիսի գործակցութեամբ եւ աջակցութեամբ պէտք կազմէ նախարարութիւնը.

Յոյն ժողովուրդը Թէոթոքիսի հրաժարին վրայ ի նպաստ Տէլիեանիսի ցոյց մը ընելէ եւ այս հին աղուէսը շրջապատած մեծ թափօրով ժողովարանէն մինչեւ տունը տանելէ վերջ, հանդարտ վիճակ մը ստացած է այսօր. Բայց դեռ չը գիտեր թէ նախորդ նախարարութեան «անկարելի» համարածը Ռալլի կազմելիք դահլիճը ինչպէս «կարելի» պիտի ընէ.

ՀՆՉԱԿ. ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԷՆ

Շարժումի վերջին թիւին մէջ Մ. ստորագրութեամբ երեւցած «Ժողովուրդի բողոքը» յօդուածին գլխաւորապէս մէկ սխալը ուղղել հարկ կը դատենք:

Պր. Մ. այդ յօդուածի մէջ ըսած է թէ Հնչակ. Մասնաճիւղը պ. Վարդօն ատենապանելու հրաւիրած ու անձնական պատճառով մերժուած էր.

Այս բացարձակ սխալ մըն է. Մասնաճիւղս պ. Վարդօն ատենապանելու չէր հրաւիրած. այլ միայն իմանալով թէ նա եւս Շահէնի եւ Զիլթճեանի Հոգեհանգստեան առթիւ կիրակի օր խօսելու փափաք կը յայտնէ եղեր, իր անդամներէն մէկին պատուիրած էր որ երթայ անոր ազդարարէ թէ եթէ փափաք ունի խօսելու՝ կը խնդրուի որ երկու նահատակներուն անվիճելի հայրենասիրութիւնը եւ անկեղծութիւնը կուսակցական նկատումներով տարակուսի տակ դնելու բնոյթ ունեցող խօսքեր ընելէ զգուշանայ, եւ եթէ անոնց մասին դեռ ոեւէ տարակոյս մնացած է իր մէջ, մասնաճիւղս պատրաստ է անվիճելի փաստերով ամէն կասկած կամ տարակոյս անմիջապէս փարատելու.

Վառնայի Հնչակ. Մասնաճիւղ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ

Աստի մէկ քանի ամիս առաջ, Պուրկազէն Ե. Թորիկեան եւ Մարտիկ Մոմճեան անուն անձերը հանգանակութեան մը ելած էին տեղւոյս ազգային վարժարանի անուան. Այդ երկու անձերը շրջելով Վառնա, Պալճըք, Ռուսճուգ, Սիլիստրէ եւ այլ քաղաքներ յաջողած են պաշտօնական հանգամանք մը տալով իրենց ձեռնարկին, մեծկակ գումար մը հաւաքել՝ որու մասին սակայն ցարդ չ'են ուզած հաշիւ տալ, եւ ոչ մէկու, հակառակ իրենց եղած կրկնակի հրաւէրներուն, թէ՛ հոգաբարձութեան, թէ՛ Պատ. Թաղ. խորհրդոյ եւ թէ՛ ընդհանուր ժողովուրդէն ընտրուած յանձնախումբի մը կողմէ.

Հոգաբարձութիւնս որ միակ պատասխանատուն է ոչ միայն Հայ ժողովուրդի առաջ՝ այլ Պուլկար կառավարութեան քով ա՛լ, վարժարանի շուրջը դարձած ամեն խնդիրներու մասին, վերոյիշեալ Մարտիկ Մոմճեան եւ Ե. Թորիկեանի ըմբոստ ընթացքի հանդէպ, տխուր հարկին մէջ գտնուեցաւ, վարժարանի շէնքի գնման համար միայն հանգանակուած այդ դրամները իրենցմէ գանձելու համար կառավարութեան դիմել, համաձայնութեամբ Պատ. Թաղ. խորհուրդին. (Մ. Խ.— Լաւ չէք ըրած)

Արդ՝ այս տեսակ անհաճոյ քայլեր առնելու վերստին ստիպուած չ'ըլլալու համար, կը խնդրուի Պուլկարիոյ մեր բոլոր յարգոյ ազգայիններէ որ այսուհետեւ զգուշանան իրենց նուէրներն յանձնելու այն տեսակ անձանց, որոնց պաշտօնը վաւերացուած չ'է թէ Պատ. Թաղ. խորհրդոյ եւ թէ հոգաբարձութեան կողմէ միանգամայն, եւ որք այդպէսով իրենց հանգանակած դրամները իրենց քմահաճոյքին համաձայն գործածելու ազատութիւնն ունենալ կը կարծեն վերոյիշեալ Թորիկեան եւ Մոմճեանի նման.

Ի դիմաց Պուրկազի Ազգային
Վարժարանի Հոգաբարձութեան
Ատենադպիր Ատենապետ
Գ. Յարութիւնեան Կ. Պակըճեան
Անդամ
Եսայի Դաւիթեան
(Կ.Ի.Ք)

Պուրկազ, 27 Յունիս

Մէկ մէկ օրինակ ալ «Հայաթերթ»ի եւ «Շարժում»ի ղրկուած է.

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Տէր եւ Տիկին Գայաեան կ'ընդունին թոշակաւոր Հայ պատանիներ. կուտան անոնց հայկականին հետ զուիցերական առողջ դաստիարակութիւն, կը պատրաստեն զանոնք իրենց տարիքին եւ ընդունակութեան յարմար դասընթացքներու քաղաքիս վարժարաններուն մէջ, կապահովեն ընտանեկան խնամք եւ գոհացուցիչ յաջողութիւն.

Մանրամասնութեանց համար անյապաղ դիմել առ

Կ. Գայաեան

47 Հանըրբադրաս Պալ (Մոռիս)

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՖԻԼԻՊԷ յունիս 28 թուականով կը գրեն. «Ի յարգանս ողբացեալ Գարեգին Զիթճեանի յիշատակին հոս ալ Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի յուլիս 6 ին։ Իսկ այս երեկոյ քաղաքի պարտէզին մէջ հանդէս պիտի լինի Սահակայ եւ Մեսրոպայ տօնին առթիւ։ Ազգ. վարժարանի վիճակացոյցներու բաշխման հանդէսը վաղը տեղի պիտի ունենայ։»

ՌՈՒՍՉՈՒՔԻ Նազարբէկեան Վերածնութիւնը կըսէ թէ սա հեռագիրը ստացած է

«Սապահին զարկել են բայց վտանգաւոր չէ»

Կը կարծենք թէ այս հեռագիր բուածը Սապահ-Գիւլեանէ հնարուած սուտ մըն է, Զիթճեանի եւ Շահէնի սպանման առթիւ արտասահմանի մէջ Հին Հնչակ. կեդրոնին դէմ ի յայտ եկած հանրային զայրոյթը մեղմացնելու նպատակաւ։

ՁԱԵՆ-ՀԱՅՐԵՆԵԱՑԻ գրածին նայելով, Գ. Զիթճեանի մայրը, կինը եւ երեք զաւակները Նիւ-Եորք հասած են Յունիս 27 ին։

ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ գրական մրցանակաբաշխութեան հանդէսը հինգշաբթի օր տեղի ունեցած է Պոլսոյ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, ի ներկայութեան եկեղեցական եւ աշխարհական ժողովականներու եւ գրագէտներու։ Հոն կանչուած են նաեւ հայ-բողոքական ազգապետ Տ. Յակոբ Պօյաճեան, բրօֆէսօր Յակոբոս Ճէճիզեան եւ Վիէննայի Մխիթարեանց կողմէ Հ. Գաբրիէլ Վ. Մէնէվիշեան։

Այդ հանդէսի առթիւ կը քաղենք Պոլսոյ Թերթերէն միայն հետեւեալ տողերը.

«Հանդէսին կը նախագահէր Ս. Պատրիարքը, որ ժամերգութեանց աւարտումին Խորհրդարան եկաւ եւ բացաւ հանդէսը։ Յանձնաժողովի ատենադպիր Տ. Յով. Ա. քհն. Մկրեան կարդաց տեղեկագիրը՝ որմէ ինչպէս կ'երեւայ, 35 ական ոսկւոյ երկրորդական մրցանակի կ'արժանանան Շապին-Գարահիսարի առաջնորդ Տ. Սմբատ Ծ. վրդ. Սաատէթեանի Ս. Ներսէս Լամբրոնացւոյ վրայ գրած ուսումնասիրութիւնը (քննուած Ռէսթէոս էֆ. Պէրպէրեանի կողմէ) եւ Վանեցի Խաչիկ էֆ. Լեւոնեանի Աղթամարայ կաթողիկոսաց պատմութիւնը՝ որուն քննիչը եղած է Հրանտ էֆ. Ասատուր, անուն մը՝ որուն քննասիրական ծանօթ խղճամիտ ոգին բացարձակ ապացոյց մըն է թէ ո՛րքան արժանի է Լեւոնեան էֆ. ի գործը իր ստացած մրցանակին։

Իսկ 20 ոսկւոյ մրցանակի արժանացաւ Բէնսէի երկասիրած Ծուլանրգ գաւառի տեղեկագրութիւնը, զոր քննած է Մարկոս էֆ. Նաթանեան։

ԷՋՄԻԱԾՆԷ կը գրեն.— «Ս. Էջմիածնի տօնի օրը Մայր Տաճարում գոհաբանական մաղթանք կատարուեց։ Սեղանատունը հանդիսաւոր ճաշ կար։ Նախագահում էր Վեհ. Հայրապետը, որը մի կարճ ճառով խօսեց տօնի նշանակութեան մասին։ Նորին Ս. Օծութիւնը տկարութեան պատճառով չը կարողացաւ մինչեւ վերջը մնալ եւ շուտով հեռացաւ։ Ճաշկերոյթը շարունակուեց։»

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻՈՅ մէջ հրատարակուող Փիւնիկ հանդէսը օրաթերթի վերածուած է, որուն առաջին երեք թիւերը ստացանք։ Կը շնորհաւորենք Փիւնիկ յարգոյ խմբագիր Տ. Սմբատ Բիւրատը ձեռք բերած իր այս յաջողութեան համար եւ կը մաղթենք յարատեւութիւն։

Եւրոպայի համար տարեկան բաժնեգինն է 40 ֆր. վեցամսեայ 20 ֆր։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Սիամական բարքերու վրայ գրուած յօդուած մը հետեւեալ վայրագ սովորութիւնը կը պատմէ ի մէջ այլոց.—

Աղքատներու եւ ոճրագործներու դիակները Սիամի մէջ ենթակայ կ'ըլլան քստմնեցուցիչ արարքներու։ Մեհեաններէ մէկուն մէջ կը սնուցանեն հարիւրի չափ անգղներ։ Այս գիշատիչ թռչունը նողկալի երեւոյթ մը ունի։ Երբ կը տեսնուի մեհեանի մը տանիքին կամ պատի մը վրայ թառած, լռին. հանդիսաւոր, աղտոտ եւ իր որսին սպասողի երեւոյթով մը, ակամայ սարսուռ մը կը զգայ մարդ։ Այս սիամական անգղները ոճրագործներու կամ աղքատներու դիակներովը կը սնանին։ Դիակը կը բերուի կը դրուի մեհեանին բակը. եւ գիշատիչ թռչունները կը փութան։ Այս մահաստուեր գործին պաշտօնեաները նախ ձողերով կը վանեն նոյն թռչունները. այդ մարդոցմէն մէկը դանակով մը կը բանայ մարմինը. աղիքներէն մաս մը կը հանէ եւ անգղներուն կը նետէ, որմէ յետոյ կը քաշուի։ Այն ատեն թռչունները խմբովին կուգան կը յարձակին իրենց որսին վրայ։ Քանի մը վայրկեան վերջը դիակին ճերմակ եւ քերթուած ոսկորները միայն կը մնան։ Անուրանալի է թէ սրտակեղեք տեսարան մըն է ասիկա։ Բայց այս գանիլիք մեթոտը իր գոյութեան պատճառը ունի՝ որովհետեւ նախընտրելի է՝ այս դիակները թաղելէն թաց հողի մը վրայ, ուրկէ առողջութեան այնքան վնասակար արտաշնչումներ պիտի ըլլային։ Այս ոսկրոտին կը ժողվուին, եւ փայտէ սնտուկի մը մէջ դրուելով կ'այրուին։

*** Բաղդատական ցուցակէ մը կը տեսնուի թէ, աշխարհի մէջ ամենէն շատ առեւտրական շոգենաւ ունի Անգլիա՝ 5839 հատ։ Յետոյ կարգով կուգան Գերմանիա՝ 1167, Մ. Նահանգները՝ 774, Ֆրանսա՝ 556, Նորվեկիա՝ 804, Սպանիա՝ 428, Իտալիա՝ 353, Ռուսիա՝ 323, Հոլանտա՝ 285, Ճարոն՝ 365, Աւստրիա՝ 221, Տանիմարգա՝ 339. ամենէն վերջը կուգան Չինաստան եւ Բորթուկալ։

Առագաստանաւերի կողմէ դարձեալ, առաջին տեղը կը բռնէ Անգլիա որ 7029 հատ ունի։ Մ. Նահանգները 3784 առագաստանաւ ունին. Նորվէկիա՝ 1837 Ռուսիա՝ 2956, Իտալիա՝ 1561. Գերմանիա՝ 957, Ֆրանսա՝ 1429 Ճարոն՝ 1497, Տանիմարգա՝ 758, Հոլանտա՝ 695, Սպանիա՝ 573, Բորթուկալ՝ 275, Աւստրիա՝ 125, Չինաստան 12։

Այս ցուցակներէն որոշապէս կը տեսնուի թէ Ֆրանսա՝ Դրդ տեղը կը բռնէ առագաստանաւի եւ չորրորդը՝ շոգենաւերու կողմէ. Նաւերու թիւերէն աւելի տարողութիւնն է որ կարեւորութիւն ունի։ Տարողութեան հաշուով, անգլիական առագաստանաւերը Ֆրանսականին գրեթէ հինգ անգամն են, իսկ շոգենաւերը 13 անգամը։ Ֆրանսայի շոգենաւերը տարողութեան կողմէ գերմանականին կէսին իսկ չեն հասնիր։

Մուրհանդակ

*** Մայրաքաղաքի թերթերը հաղորդում են ֆանատիկոսութեան հետեւեալ դէպքը։ Պետերհոֆի գաւառի գիւղացուհի Օլգա Պետրովնա Դվազդեովա վերջին ժամանակս կարդում էր սլաւեաներէն շատ գրքեր, այնպէս որ վերջը հասաւ ֆանատիկոսութեան եւ վճռեց այրել իրեն խարոյկի վրայ։ Այդ նպատակով նա գնաց Տրոիցէ-Սերգիեւսկի կոչուած վանքը։ Ներկայ եղաւ բոլոր ժամասացութիւններին եւ ջերմ կերպով աղօթելուց յետոյ գնաց դաշտը, ցախեր հաւաքեց, վառեց եւ, բոլորովին մերկանալով, իրեն ձգեց կրակի բոցերի մէջ։ Սակայն, սաստիկ այրուածքին չդիմանալով, նա դուրս թռաւ խարոյկից եւ վայր ընկաւ անզգայ։ Փոքր ինչ անցնելուց յետոյ երբ ուշքի եկաւ, նա հագաւ իւր հագուստի մի մասը (հագած էր աբեղայի շոր), բայց ման գալ չէր կարողանում։ Այդպէս նա ընկած էր գետնին մինչեւ որ մի ձկնորս օգնութեան հասաւ նրան։ Նրան տարան հիւանդանոց, յետոյ ծնողների տունը Պետերհոֆ։ Դէմքը, աջ կողմը, ձեռքը, փորը եւ մէջքն այրուած են եւ, բժիշկների ասելով, նա չի ապրիլ։ Խարոյկի մօտ գտնուած է մի երկայն գաւազան գետնի մէջ ցցուած, գաւազանի գլխին խաչ կար եւ խաչի վրայից կախուած էր սրբոյ պատկեր։ Այս գաւազանն իբր թէ նրա մահարձանն էր։ Նոյն տեղում գտնուած է նրա մազերի երկայն հիւսը, որ խարոյկ նետուելուց առաջ կտրել էր իւր ձեռքով։ Բացի սրանից, գտնուած են հոգեւոր բովանդակութիւն ունեցող զանազան գրքոյկներ։ (Նոր-Դար)

ԾԵՐՈՒՆԻ ԵՈՑՈ ԿԸ ՆԱՅԻ....

Ազատ Պուլկարիան տեսնել—այս էր իր սեւեռուն գաղափարը։ Այս գաղափարը ուրիշ ամեն մտածում կը չէզոքացունէր, չրջակայ կեանքի աղմուկը զինք անտարբեր կը թողուր,—ամեն բան ա՛յնքան փոքր, անկարեւոր, չնչին եւ սովորական էր։ Կը վախնար որ ազատութեան ի՛նչ ըլլալը առանց հասկնալու պիտի մեռնի կամ գուցէ ծերութենէն խելքը կը կորսնցնէ, առանց ճանչնալու այս զարմանալի բանը...

***

Անգամ մը—ազատութեան հինգերորդ տարին—գիւղին մէջ լուր տարածուեցաւ թէ. ո՛վ գիտէ սատուածային ի՛նչ անխոստովանելի ճակատագրով, գաւառապետը պիտի գայ։

Գիւղը դղրդեցաւ այս լուրէն։

Ծերունի Եոցոյի սիրտն ալ հյաւ, լեցաւ հոգին անոյշ ջերմ յուզումներով, որպիսին դեռ չէր զգացած։ Հիմա ահա պիտի տեսնէր «Պուլկարականը», պիտի տեսնէ՛ր։

Հարցուց որ այդ մեծաւորը ի՞նչպիսի մէկն է, ի՞նչ տեսակ պաշտօնեայ է։ Աւելի հմուտ գիւղացիներ ըսին իրեն թէ գաւառապետը գայմագամի պէս, բաշայի պէս բան մըն է։

—Բայց պուլկա՞ր բաշա—հարցուց յուզուած։

— Պուլկար, հապա ի՞նչ, պատասխանեցին։

— Մեղմէ՞, պուլկա՞ր է, հարցուց կրկին զարմացմամբ։

- Տաճի՞կ կուզես քի ըլլայ, Եոցո՛, կը պատասխանեն ցաւակցութեամբ գիւղացիները, որոնք շատոնց թէ՛ գաւառապետ եւ թէ՛ աւելի բարձրաստիճան մարդիկ տեսած են Վրացա—որովհետեւ անոնցմէ ոչ մէկը դեռ Սօֆիա չէր գացեր։

Բայց ծերունի Եոցո չբաւականանար այս պատասխանով։ Կը հարցնէ թէ գաւառապետը ի՞նչպէս կը հագուի, ի՞նչպէս կը պտտի, սուր կը կրէ՞։ Ամեն բան կը հասկցնեն իրեն։

— Ըսել է սո՞ւր ալ կը կրէ հէ՛։

Եւ ուրախութենէն կը հառաչէ։

— Հարկաւ պիտի տեսնենք զինք երբոր գայ, կը մտածէ ծերունին, ալեւոր գլուխը շարժելով։

***

Գաւառապետը եկաւ եւ իջաւ Տէնքօվի տունը։

Տէնքօվի տունը, գիւղին ամենէն յարմարը, երկու ցած յարկով, ցեխով ծեփած, փոքր պատուհաններով, որոնցմէ մին նոյն իսկ ապակի անցուած, դուրսէն նեղ սանդուխներով, գիւղին կողմէն յատկացուած էր ընդունելու մեծ հիւրը։

Ծերունի Եոցո Տէնքօվի տունը վազեց, գաւազանովը դրան զարկաւ եւ պոռաց.

— Տէնքօ՛, ո՞ւր է հիւրը։

Տէնքօ կը տեսնայ զայն եւ դէմքը կը խոժոռէ։

— Հոս է։ Ի՞նչ բանի համար կուզես։ Գաւառապետը յոգնած է, թո՛ղ հիմա զայն։

— Ըսէ՛ իրեն վայրկեան մը դուրս ելնէ, ըսաւ ծերունին եւ գաւազանովը բակին զարնելով դէպի վերի յարկը տանող սանդուխը կը յառաջանայ։

— Ի՞նչ այդքան կաճապարես։ Ըրո՞ւ, ի՞նչ բանի համար կը փնտռես գաւառապետը, հարցուց տանտէրը։

— Ո՛չ մէկուն համար, ինծի համար, ըսէ իրեն որ ծերունի կոյր Եոցո քեզ տեսնել կուզէ։

— Տեսնել մի կուզես—կը ժպտի դառնութեամբ Տէնքօ եւ կըսէ ինքնիրեն.— պիտի տեսնես երբոր ինքզինքդ Ջրհորին մէջ գտնաս։

Բայց ծերունին կը պնդէ։ Արդէն սանդուխին առաջին աստիճանին առջեւ հասած է եւ կը զարնէ գաւազանով։ Ալեւոր գլուխը կը տատանի։

Տանտէրը գաւառապետին կերթայ եւ կըսէ թէ կոյր ծերունի մը եկեր զինք կը փնտռէ։

— Ի՞նչ բանի համար, կը հարցունէ պետը։

— Քեզ տեսնել կուզէ։

— Զիս տեսնե՞լ, բայց կոյր է կըսես։

— Հինգ վեց տարիէ ի վեր կոյր։ Եւ կը պատմէ ինչպէս ծերունի Եոցո յանկարծ տեսողութիւնը կորսնցուցեր էր՝ Ռուսերուն եկած ատենը։

— Քիչ մը ունեւոր էր եւ խելացի մարդ, յարեց Տէնքօ բայց Աստուծմէ կուրցաւ, ո՛վ գիտէ ի՞նչէն... հիմա կը նայի, բայց չը տեսներ... սեպէ քի մեռած մարդ...։ Ի՞նչու Աստուած հոգին չառաւ։ Աղէկ որ ինչք ձգեց, տուն, հող, տնասուն, որդին եւ հարսը կը նային զինքը։Եւ աղէկ ալ կը նային։

— Հետաքրքրական է, ըսաւ գաւառապետը—թո՛ղ գայ։

Ո՛չ, ես վար իջնամ։

Եւ դուրս ելնելով սենեկին սանդուխներէն վար իջաւ։

Ի. Վազով

(Շարունակելի)

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻՒՐՔԻԱ

Ռուս էլչիսի Մ. Զինովիեվ յուլիս 9տա Պապը Ալիյէ միւրաճաաթլէ քէնտի հիւքիւմէթի վէ Աւստրիա տէվլէթի նամընա սէօյլէմիշ. Պապը Ալի ճէվապէն Պուլկարիայա գարշը հիչ պիր խասմանէ թէտպիրտէ պուլընմայաճաղընա տայիր էլչիի թէէմին իթմիշ տիր.

Սքապօլ, 10 Յուլիս

— Կէչէն սալը կիւնիւ վիւքէլա մէճլիսի խալընըզ խարիճի վէ տախիլի մէսէլէլէր իլէ մէշղուլ օլտու. Պու մինասիպէթլէ Եըլտըզ Քէօշկիւն մէմուրլարը մէճլիստէ չէտին վէլվէլէլէր գալտըրտըլար. Ֆագաթ աքսի օլարագ մէճլիսին Ռումէլի վիլայէթլէրին ահվալինի խաֆիֆլէթմէք իչիւն սուլհբէրվէր գարարլար վէրտի. Պու մագսէտլէ Հիլմի Բաշա թանզիմաթ իչիւն Ըսքիւպ վիլայէթինէ կէօնտէրիլմիշ տիր, քէզա Մոնասթըր վալիսի քէնտի վիլայէթինտէ թանզիմաթ իճրա իթմիշ տիր.

Պուլկար բաշիպլէրէ վէ մէքթէպլէրէ գարշը էլէ ալընմըշ օլան չէտին թէտպիրլէր գըսմէն խաֆիֆլէնէճէք տիր.

Պապը Ալի էլէ ալընան պիւթիւն թէտպիրլէրտէն տօլայը Աւստրիա վէ Ռուսիա էլչիլէրինէ մալիւմաթ վէրտի. Պուլկար գոմիթալարըն իսթիլալաթընը մէնն իթմէք իչիւն Պապը Ալի սուլհբէրվէր պիր թարիգէ միւրաճաաթ իտէյօր.(°)

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Սօֆիա կազէթալարընտան պիրի՝ Պուլկարիա վէ Թիւրքիա պէյնինտէ հուսուլա կէլմիշ օլան կէրկինլիք չու սօն կիւնլէրտէ պիր ազ խաֆիֆլէնմիշ զաննիտէյօր. Մէզքիւր կազէթանըն պէյանը ուզրէ, պիր մուխթէլիթ գօմիսիօն թէշքիլ օլունուպ, Մաքէտօնիա վէ Էտիրնէ մուհաճիրլէրինի թէքրար վաթանլարընա ավտէթ իթտիրմէք վէ եէրլէշտիրմէք խըտմէթի իլէ մէշղուլ օլաճագ ըմըշ. Էկէր իքի հիւքիւմէթ պէյնինտէ պու խօլտա պիր իթիլաֆ հասըլ օլուրսա մէզքիւր կազէթանըն էֆքեարընճա, Ֆէխամ. Բրէնս հազրէթլէրի տախի Սթանպօլա կիտուպ, Սուլթանը զիյարէթ իտէճէք իմիշ. Իշպու հավատիսին նէ՝ տէրէճէ էսասլը օլտըղը պիլինէ մէճհուլ տըր. Ֆագաթ՝ Թիւրք մէզալիմինտէն Պուլկարիայա գաչմըշ օլան ֆագիր պուլկար մուհաճիրլէրին հիւսնի րիզալարը իլէ Թիւրքիայա ավտէթ իտէճէքլէրինի զանն իթմէյիզ.

— Պուլկարիատա միւթէչէքքիլ պուլըման պիր թագըմ ժիմնասթիք չիրքէթլէրի օգոստոստա Սօֆիատա իւչիւնճի տէֆա օլարագ գօնկրէ թէճէմմիւ իտէճէքլէր. Օն պինտէն զիյատէ էչխաս թէճէմմիւ օլընաճագը թէէմին ըլընըյօր.

— «Վէչէրնա-Բօշթա»նըն էվվէլքի կիւն խազտըղը ուզրէ, մէճլիսի վիւքէլա Սթանպօլտան ալընան մէնֆաաթլը վէ թէմինաթ հավատիսլէրինի միւլահազէ ալարագ, ասքէրիյէ հազըրլըգլարընըն թաթիլ իտիլմէսինի վէ թօբլանմըշ օլան 3–4 պին րէտիֆլէրին տաղըլմասընը էմր իթմիշ.

— Շիմտիքի գապինէյէ մուխալիֆ պուլըման պիւթիւն բարթիլէրին րէյիսլէրի վէ մէօթէպէրանը պիր մահզէր իմզալայուպ Մէմուրէյն Գանուննամէսինին թաթիլինէ գարշը բրօթէսթ իթտիլէր. Մէզքիւր մահզէր Ֆէխ. Բրէնսէ թագտիմ օլընաճագ տըր.

Տօքթ. Տանէվ գապինէսինին իսթիֆասընտան պիր գաչ այ էվվէլ մէզքիւր Մէմուրէյն Գանունու Սօպրանիէտէն գապուլ վէ Բրէնստէն թաստիգ օլընմըշ իքէն, Տօք. Տանէվ մէմուրիյէթինին սօն կիւնլէրինտէ անը րէսմէն նէշր իթտիրմիշ իտի. Իշպու գանուն մուճիպինճէ հիւքիւմէթ մէմուրլարը իմթիհանլէ նասպ օլընաճագ վէ իմթիհան վէրէմէյէնլէր խալընըզ թարտ իտիլէճէքլէր իտի. Ֆագաթ շիմտիքի հիւքիւմէթ գանունուն պու ահքեամընա րէայէթ իթմէյուպ, պիլա իմթիհան եէնի մէմուրլար նասպ իթմէքտէ վէ էսքիլէրինէ խօլ վէրմէքտէ տիր. Հիւքիւմէթին պու հարէքէթի մէզքիւր գանունա մուղայիր ատտ իտէրէք՝ պիւթիւն մուխալիֆ ֆըրգալար միւթթէֆիգէն հիւքիւմէթէ գարշը բրօթէսթ իթմէքտէ տիրլէր.

— Շիմտիքի գապինէնին միւրէվվիճի էֆքեարը (օրկան) օլան Նօվ-Վէք կազէթասը պազը տէվլէթլէր թարաֆընտան Թիւրքիանըն Պուլկարիայա գարշը խուսումանէ հարէքէթտէ պուլընմամաղընա թէէմին օլընտըղընը վէ սինօր ուզէրինտէ թէճէմմիւ օլընան ասքէրի կէրի չէքմէք իչիւն տէվլէթլէր Թիւրքիայը իճպար իտէճէքլէրինի քէմալը մէսէրրէթլէ խապըր տըր. «Տէվլէթլէրին պու թէմինաթը ուզէրինէ պուլկար վիւքէլասը տախի ասքէրիէ հազըրլըղընը թաթիլ իթտիրտի, վէ շու հալտէ մուհարէպէ գօրգուսը զայիլ օլտու» տէմիշ տիր.

ԻՆԿԻԼԹԷՐԱ

Մանչէսթըր էհալիսինին արզուսը վէ պէլէտիէնին գարարը ուզրէ, յուլիս 20 տէ պիր պէօյիւք միթինկ թէճէմմիւ օլընաճագ տըր. Ֆրանսա վէ Ինկիլթէրա պէյնինտէ սուլհըն վէ տօսթլըղըն տաիմի սուրէթտէ մուհաֆազը վէ թագվիյէսի մագսէտի իլէ պիր հէյէթի հաքիմիյէ թէսիսի իչիւն հէր իքի հիւքիւմէթէ օլան թէքլիֆլէրէ պու միթինկլէ գուվվէթ վէրիլէճէք վէ Ինկիլիզ հիւքիւմէթինէ պիր արիզէ թագտիմ օլընաճագ տըր.

ԵՈՒՆԱՆԻՍՏԱՆ

Մ. Ռալինին եէնի գապինէ թէշքիլ իտէպիլմէք իչիւն թէքլիֆ իթտիկի շարթլարը Գրալ գապուլ իթտի. Պու շարթլարըն օրտունուն ուսուլ գօմանտասը իչիւն մէվզրի իճրասը օլան գանունըն թախֆիֆի վէ մէճլիսի մէպուսանըն տաղըլմասը թէքլիֆ օլընմըշ տըր.

Մ. Ռալի վէ Մ. Տէլիեանիս միւթէֆէգէն եէնի վիւքէլանըն իսիմլէրինին լիսթասընը Գրալա տիւն թագտիմ իթմիշ օլաճագլարտըր.

Էսկի գապինէնին պազը ազալարը եէնիտէն հէյէթի վիւքէլատա պուլընաճագլար.

ՍԸՐՊԻԱ

Գրալ Բէթրին իսմ կիւնիւ օլմագ մինասիպէթլէ բազար կիւնիւ Սըրպիանըն հէր պիր թարաֆընտա վէ պախուսուս Պէլկրատտա զիյնէթլէր իճրա օլընմըշ տըր.

— Գրալ Ալէքսանտրըն գաթիլի ատտ օլընան ալթընճը ալայըն գօմանտանը միրալայ Միշիչ հարպիէ նազըրընըն թէքլիֆի ուզրէ, հարպիյէ նէզարէթինին ասքէրիյէ գըսմընա գօմանտան թային օլընտը. Գաթիլլէր ճէզա կէօրմէտիքտէն մաատա թիւքեաֆաթ պուլըյօրլար.

— Ռուսիա էլչիսի Մ. Չարիքօվ կէչէն չարշամպա կիւնիւ եէնի Գրալըն հուզուրունա չըգուպ, էվրագը րէսմիյէսինի թագտիմ իթմիշ, վէ սըրպ վէ րուս տէվլէթլէրի պէյնինտէ էօթէտէն պէրու ճարի օլան մինասիպաթը տօսթանէի տահա զիյատէ գավիլէշտիրմէք իգտիզա օլտըղընը արզ իթմիշ տիր.

Գրալ տախի այնը մաալտա պիր ճէվապ վէրմիշ, վէ խավէրանտան Ժէնէրալ Բօբօվիչ սէրայ ֆայթօնլարընտան պիրի իլէ Ռուս էլչիսինի սէֆարէթխանէյէ գատար կէօթիւրմիւշ տիր. չու էսնատէ սէրայ մուզիգասը Ռուս մարշընը թէրէննիւմ իտուպ, պիր պէօյիւկ խալգ ասքէր էլչի թալթիֆ իչիւն սէլամա տուրուր իտի.

— o —

ԻԹԱԼԻԱ

Բաբանըն խասթալըղը այնը թէհլիքէլի սուրէթտէ տէվամ իտէյօր. գուրթուլմասընա իւմիտ եօգ. Բաբա էօլիւմտէն չօգ գօրգըյօր. Ճէննէթի արզըն իլէ սաթանլար քէնտիլէրինէ հէր գալմըշ զանն իտէյօրլար. Բաբա էլան խաչայօր. ֆագաթ իքի կարտինալ քէնտիսինտէն էվվէլ խօլա գօյտու, թապիի Լէօն ԺԳ. է հէր հազըրլամագ իչիւն.

— Նիմրէսմի նէշրիաթ Բաբանըն էօլմէսի իհթիմալը գըրալըն Բարիզէ կիթմէսինէ մանի օլամայաճագ վէ անըն Ռօմատա պուլընմասը իգթիզա իթմէյէճէք», տէրլէր իտի. Ֆագաթ Բարիզտէն վէրիլէն սօն թէլէկրաֆա պինաէն, հէր իքի տէվլէթին րէզասը իլէ գրալըն Բարիզէ սէյահաթը թէէխիւր օլընմըշ տըր.

ԱՃԷՄԻՍՏԱՆ

Աճէմիստանըն էքսէրի թարաֆլարընտա գարըշըգլըգ տէվամ էթմէքտէ տիր, ալընան մալիւմաթ ուզրէ, հիւքիւմէթ պազը մալլէր իչիւն կէօմրիւք գօյմուշ տըր՝ էհալի շիմտիյէ գատար էօտէմէտիկի վէրկիի գապուլ իթմէք իսթէմէյօր, վէ հիւքիւմէթին օլ գարարընա գարշը նիւմայիշլէրտէ պուլընըյօր. պու խուսուստա էհալիյի թէշվիգ իտէն վէ անա րահպէր օլան րուհանի սընըֆը տըր, կէօյա՝ էօյլէ պիր վէրկի Գուրանըն ահքեամընա մուղայիր իմիշ. Նիհայէթ հիւքիւմէթ վէ րուհանիլէր պէյնինտէ զըտտիյէթ վէ րէգապէթ պէօյիւք տըր. Ռէվայէթէ կէօրէ, էհալիտէն մաատա ասքէրլէր տախի րուհանիլէրէ հէմֆիքեար ըմըշլար.

ԹԱՏՐՈՆ «ՌԻԿԱ»

Ներկայացում Նատէժտա Հայ դերս. խմբին առաջնորդութեամբ Պ. Վ. Պապաեանի 1903 յուլիս 2 չորեքշաբթի գիշեր ժամը 9 ին

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ա. Տակառավաճառը եղերերգ մէկ արար.
Բ. Երգ եւ պարերգ Օրդ. Օլկաի կողմէն.
Գ. Գօմիկ երգեր Պ. Ե. Եարամեանի կողմէն.
Դ. Գեղջկական պարերգ գօմիկ հաճի Ցակոբի կողմէն
Ե. Երգ, եւ պարերգ օրդ. Քաթինայի կողմէն
Զ. Կիմնաստիկ, աքրոպաթ Խանի Տրականօֆի եւ օրդ. Քաթինայի կողմէն
Է. Շարլաթան տօքթօր խիստ ծաղածաղաշարժ գօմէտի 2 արար.
Ամէն երեկոյ զուարճալի եւ նորանոր ներկայացումներ. գին մուտք 50 սանդիմ. տղայոց 25 սանդիմ.

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԵՐԷՆ--ՀԱՅԵՐԷՆ—ՏԱՃԿԵՐԷՆ

ՅՕՐԻՆԵՑ

ԱՍԱՏՈՒՐ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Հրատարակուած են առաջին 7 պրակները եւ Յիսցեալին տպագրութիւնը մեծ փութով յառաջ կը տարուի; այս նպատակով կազմուած Մասնախումբիս հսկողութեան տակ.

Բաժանորդագինն է 5 ֆր. կանխիկ ճամբու ծախքը մեր վրայ.

Հասոյթին մէկ մասը յատկացուած է տեղւոյս ազգ. վարժարանին.

Փափաքողք բաժանորդագրուելու համար դիմելու են Մասնախումբիս գանձապետին հետեւեալ հասցէով՝

Տ. Մասքիս Յակոբեան—Սօֆիա

Ծանօթ. — Հայաչատ քաղաքներէ բաժանորդագրութիւն ուղողներ կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակած քաղաքի Թաղ. Խորհրդին.

Одговорникъ Н. Драгулевъ

Печатница Взаимность Варне.